

XIX. Europa și Republica Moldova în contextul turbulențelor demografice

„Europenii - civilizație în curs de dispariție”
„London Times”, 16 ianuarie 2000

Către anul 1961, europenii împreună cu americanii, australienii și canadienii, constituiau circa 760 ml. de oameni, ceea ce constituia 25 % din populația de trei miliarde de oameni de pe Mapamond. De menționat, că la acea perioadă, europenii atinseseră culmea ascensiunii în procesul de creștere a populației. La începutul sec. XXI, populația globului s-a majorat de două ori, în timp ce europenii, nu numai că s-au oprit în creșterea numărului de populație, dar chiar au regresat. Din 47 de țări europene, doar Albania musulmană a înregistrat o anumită creștere a populației, ceea ce i-ar permite pe viitor păstrarea acesteia ca popor și stat. În același timp, restul civilizațiilor europene a intrat pe făgașul unei curbe descendente, care duce vertiginos spre cota zero.

Dacă până la 1961, fiecare al patrulea pământean era de origine europeană, apoi către anul 2000, în raport cu restul populației de pe planetă, această cifră se estima doar la 16% de europeni. Către anul 2050, respectivul coraport va constitui numai 10%, iar peste 200 de ani, adică spre anul 2250, în opinia unor experți ONU, populația europeană va dispărea. În următorii 30 de ani, conform pronosticurilor, guvernele majorității țărilor europene vor fi impuse să cheltuiască de la 9 până la 16% din buget pentru întreținerea pensionarilor. Aceasta va atrage după sine majorarea impozitelor până la 40% din salarii, iar a impozitelor, taxelor și serviciilor suplimentare până la 50% - în total 90%. Acesta este tabloul sinistru al civilizației europene în curs de transformare.

Dacă europenii vor dori să păstreze rețeaua asigurărilor sociale, vor fi obligați să aleagă din trei opțiuni: a) să obțină suplimentar peste 20 trilioane de dolari, majorând impozitele; b) să impună fiecare familie să nască doi și mai mulți copii; c) să permită anual în țările lor, milioane de imigranți din țările orientale, africane și latino-americane.

În Republica Moldova, situația demografică este identică cu cea de pe Bătrânul Continent. Unii pesimiști, în frunte cu un „mare academician” în domeniul medicinei și cu ajutorul banilor publici în cadrul unui laborator pe care îl conduce, s-au grăbit să prognozeze dispariția moldovenilor către anul 2050, în timp ce, după un studiu al ONU, populația Republicii Moldova către anul indicat se va micșora cu circa un milion. Într-un fel sau altul, tabloul demografic nu ne este favorabil, dar este în cădere liberă și se echivalează cu tabloul demografic european de la mijlocul sec. XVIII. Întru depășirea acestei catastrofe demografice, europenii și, desigur, autoritățile din Republica Moldova, trebuie să întreprindă măsuri radicale și urgente. Pentru a înțelege cât de gravă este problema abordată, menționăm că din 20 de națiuni cu un randament negativ demografic, 18 națiuni sunt din Europa. În mediu, natalitatea în Europa a scăzut până la 1,4, în timp ce, pentru a menține nivelul existent al numărului populației, natalitatea urma să înregistreze cota de 2,1. Dacă, natalitatea populației europene s-ar fi păstrat la nivelul existent, apoi către sfârșitul sec. XXI numărul europenilor s-ar fi micșorat cu două sute șapte milioane de oameni, iar cel al Republicii Moldova, împreună cu Transnistria, ar scădea până la 2,8 mln. de locuitori.

În ultimii 18 ani, rata natalității a scăzut aproape de 2 ori, de la 17,7% în anul 1990 la 10,9% în anul 2008. Familiile tinere de astăzi preferă să nască doar un singur copil și la o vârstă mai avansată. Analiza statistică din ultimul deceniu denotă că 68,3% din nou născuții revin mamei din grupa celor de până la 29 ani. Astfel atenția principală a politicii demografice în domeniul natalității trebuie să se axeze pe această grupă de vârstă, inclusiv prin încurajarea celui de al doilea și următorilor copii. Prin urmare, leagănul civilizației europene s-ar transforma în mormântul civilizației europene.

Prin ce se explică apariția acestui tablou nefast? Pentru a înțelege etnogeneza fenomenului menționat, este foarte important să abandonăm viziunile politice și să coborâm pe pământ, analizând la rece situația creată. Dacă înlăturăm tratările politice ale problemei abordate, ținem să observăm că unul din factorii eminenți în promovarea tabloului contemporan demografic, l-au produs ideile socialiste. Ar fi o eroare să acuzăm socialismul ca doctrină multidimensională – ideal romantic al intelectualilor europeni pentru mai multe generații. Dacă e să fim corecți, primăvara Europei a impulsionat lumea modernă. De la 1848 încoace, și îndeosebi, după adoptarea Manifestului lui Marx și Engels, ideile socialiste au întinerit Europa. După circa un secol de manifestare, această doctrină a condus civilizația europeană la un impas din care nu este ieșire. Acest impact este abia la etapa incipientă. În viitorul foarte apropiat, dacă fiecare cetățean ar fi asigurat cu pensie publică, copiii nu ar mai fi capabili să acopere cheltuieli legate de această poliță. În curând, NATO va apăra doar interesele pensionarilor. Se repetă aceeași situație creată în Epoca Imperiului Roman Târziu, perioadă în care aceștia au fost impuși să apere bătrânii din imperiu cu ajutorul serviciilor acordate de către străini - mercenari.

Este subminată instituția familiei. Subminarea acesteia echivalează cu amplasarea la temelii civilizațiilor europene a unei mine cu efect întârziat. În acest sens, un rol deosebit îi revine femeii europene, în calitate de mamă. Femeile, influențate de socializarea excesivă a societății, se eschivează de la păstrarea statutului familiei după modelul moștenit de la străbuni.

Situația este penibilă în întreaga Europă, cu excepția Albaniei musulmane. Departamentul Demografie al ONU, a estimat pronosticul demografic a țărilor europene, până la 2050, 2100, 2200. Astfel, populația Germaniei, către 2050, va scădea de la circa 82 mln până la 50 mln. Iar majoritatea populației va avea vârsta de peste 60 ani. În Italia, către 2050, peste 40 % din populația țării o va constitui populația cu o vârstă medie de peste 65 ani. În Rusia, către 2050, se va înregistra un deficit al populației cu 33 mln. De altfel, rata natalității în Rusia constituie 1,17 în comparație cu 1,2 în Italia. În Anglia, către sfârșitul sec. XXI, populația băștinașă se va afla în minoritate în comparație cu imigranții.

În istoria omenirii sunt multe enigme și situații contradictorii. Astfel, dacă în sec. XIX ia sfârșit procesul de colonizare a Africii de către europeni, apoi la răspântia sec XX – XXI, constatăm un fenomen contrariu – Africa a început colonizarea Europei. Dacă, spre 1995, populația Europei împreună cu Rusia erau numeric pe aceeași treaptă cu Africa, apoi către anul 2050 populația Africii va fi de trei ori mai mare decât populația țărilor europene. O situație nu mai puțin complicată, este întâlnită în Orientul Apropiat. Așa, de exemplu, dacă în anul 2000 populația Israelului constituia circa 6 mln. locuitori, iar Iordania, Egiptul, Siria, Libanul și Arabia Saudită aveau 120 mln. locuitori, apoi către anul 2025, populația Israelului va crește doar cu 2 mln, iar cea a țărilor vecine enumerate, cu 65 mln. Israelul ar putea să rămână ca o națiune influentă în zonă, să rămână un model de civilizație occidentală aidoma, Rodeziei Britanice din zona Canalului Panama și Republicii Sud-Africane.

Japonia și Statele Unite ale Americii constituie cele două națiuni defavorizate demografic, împreună cu celelalte 18 națiuni europene, menționate mai sus.

Care sunt cauzele acestor cataclisme? Răspunsul trebuie căutat în însăși conținutul social, politic, cultural și etnic al popoarelor și civilizațiilor avansate.

Politica promovată de Consiliul Europei, Uniunea Europeană, ONU și alte organisme internaționale este orientată spre idealurile europenizării și globalizării. Noi, de asemenea, împărtășim integral aceste idealuri. Prin urmare, acest proces are un caracter ireversibil. Evoluția fenomenului nu poate fi oprită, ci doar modificată. Este un pronostic pesimist, autobicuitor și în ultima instanță formulat cu sacrificiul celei mai avansate civilizații pământene – civilizația europeană. Prin urmare, fericirea nu poate fi veșnică. Ea de asemenea are un început și un sfârșit.

Economia modernă și contemporană a transformat conținutul și caracterul fenomenelor demografice în lume.

Până la industrializarea societăților europene, celula principală a societății - familia, constituită din soț, soție și copii, activau în economia bazată pe agricultură. În economia industrializată, soțul părăsește familia pentru a fi angajat la fabrică sau uzină, iar soția se ocupa de soarta copiilor. Economia bazată pe agricultură, lansată în economia europeană, familia cu mulți copii. În Economia post-industrială, ambii soți muncesc în oficii, iar copiii sunt lăsați unor subdiviziuni promovate de societățile avansate. În același timp, multe familii fie că au un copil sau în general au refuzat de la „griji cotidiene suplimentare”. Mai mult ca atât, economia post-industrială a îndepărtat copii de părinți și soția de soț. Celula principală a societății este într-un pericol de moarte. Or, ne aflăm în situația când statutul familiei poate fi modificat.

Profesiile tradițional atribuite bărbaților – mineritul, metalurgia, construcția, tâmplăria și altele, au încetat să mai fie prestigioase în țările europene. Aceste lucrări puțin prestigioase sunt atribuite populației din țările mai slab dezvoltate. Un rol deosebit în economia post-industrială a început să-l joace femeia. Profesiile care până la acest timp erau ocupate în exclusivitate de bărbați, sunt ocupate în egală măsură de doamne – management, finanțe, învățământ și altele, posibilități la care bunele și străbunele doamnelor europene nici nu puteau visa. În această ordine de idei, a devenit foarte atractiv pentru reprezentantele sexului frumos, o activitate egală cu cea a bărbaților în domeniul businessului mic și mijlociu, companiilor naționale și transnaționale, fapt ce a atras doamnele talentate din familia tradițională, îndepărtându-le de la misiunea originară. Astfel, zeci de milioane de doamne activează în oficii de rând cu bărbații, majoritatea din ele refuză la instituția căsătoriei în favoarea carierei, iar ulterior chiar renunță de la această noblețe. De menționat, că în astfel de situații apare un fenomen nou, accesibil majorității familiilor, și nu doar celor bogate ca pe vremuri – instituția dădacei – bonei. Astfel, se deschid hotarele între state, dacă este salariată conform normelor stabilite în țara în care muncește, este înlesnită prin anumite subsidii și plăți de la stat pentru această activitate, contribuind activ la îngrijirea și educarea copiilor, ajutând doamna din oficiu să activeze în interesul instituției publice sau private. Dar în astfel de situații, familia europeană sau americană poate să aibă unul, maxim doi copii, în caz contrar, ar apărea probleme suplimentare și angajata de la oficiu nu ar fi capabilă să-și îndeplinească obligațiile.

Dintotdeauna, turbulențele demografice, au contribuit în modul cel mai activ la transformarea geniului uman și în special la evoluția economiei. Prin aceasta au trecut strămoșii Bătrânului Continent, Orient, America Latină și alte zone. În general, analizând evoluția fenomenelor demografice de pe mapamond observăm fără mare dificultate o transformare ulterioară, radicală a evoluției economiei din țările și regiunile supuse influențelor demografice. Pentru a înțelege mai bine fenomenele demografice de astăzi, să încercăm a plasa în spațiu și timp fenomenul ca atare și să-l comparăm cu altele cunoscute în istoria omenirii. Menționăm cu alte ocazii despre fenomene din istoria civilizației despre care știința contemporană nu le poate explica. Să luăm cazul Americii Latine. Până la apariția lui Columb, Amerigo Vespucci, și Pissarro civilizațiile Maya, Incașii, Aztecii se aflau la același nivel de dezvoltare cu spaniolii și portughezii. Apariția conchistadorilor europeni a cauzat dispariția fără urmă a civilizației Maya care ar fi avut un număr de populație de 25 ori mai mare decât cea a spaniolilor, iar populația Portugaliei Continentale, în general nu depășea 500 mii oameni. Toate comentariile despre producerea acestui fenomen, pot fi doar luate în calcul și mai mult nimic. Explicație veridică în acest sens nu avem. Cum a fost posibil ca circa 250 mii de europeni pe parcursul a circa 50 ani, să schimbe modul de viață a unor civilizații de peste 250 mln. de oameni, să contribuie la dispariția unor relații economice și apariția altora. Totul ce este mai avansat, mai nobil tentează, provoacă, are putere de atracție.

Un alt exemplu în acest sens ne servește fenomenul transformărilor demografice din primele decenii ale sec.XX. Astfel, în primul deceniu al sec.XX pentru europeni continua să fie atractiv Continentul American. Categoria de populație care tindea spre emigrare o constituia în temei păturile sărace. Conform conținutului actelor de arhivă, apariția americanilor și canadienilor pe teritoriul european către sfârșitul sec. XIX, n-a mai fost posibil ca aceștia să fie menținuți la munca la fermele agricole după ce au savurat din paradisul Parisului. Exemplele

aduse cât și multe altele cunoscute, dar imposibil de prezentat în spațiul acestui material, argumentează cauzele principale ale crizei demografice din Europa și Republica Moldova. Și iarăși, să revenim la exemplul istoriei. Când americanii săraci au ajuns să atingă nivelul de proprietăți al clasei medii a populației, iar clasa medie a ajuns să fie bogată, iar bogații super bogați, fiecare din ei s-au încadrat în mentalitatea și cultura societății sau păturii sociale în care intraseră. Toți cei din clasele cu anumite proprietăți, cu excepția celor săraci aveau puțini copii. Săracii, devenind înstăriți au limitat numărul copiilor din familie. Tot așa și moldovenii plecați astăzi din localitățile rurale, lipsiți de comoditățile serviciilor sanitare și apei calde, plecați peste hotare, chiar fiind umiliți acolo, preferă acea societate mai avansată în detrimentul casei natale, preferă prăbușirea familiei cât și un fenomen foarte rar întâlnit, abandonarea copiilor în detrimentul condițiilor de viață, care după ei, sunt mult mai avansate decât cele întâlnite în Republica Moldova. Va fi foarte complicat de readus în țară tinerii care au întâlnit societăți ce au depășit realitățile noastre.

S-ar părea ridicol sau imposibil, dar totul depinde de fiecare din noi, culminând cu capacitățile conducerii de vârf și celei din teritoriu, de a genera și crea. Nu trebuie, noi, cei din Republica Moldova să așteptăm daruri de la natură. Natura și societatea ne ajută, dacă noi dorim și întreprindem acțiuni concrete în acest sens. Pentru comparație: până în anul 1972 Coreea de Sud avea un buget egal cu cel al Coreei de Nord, țara se afla în pragul unui colaps economic și social. În acea situație, conducerea țării a făcut apelul către populație, care a intervenit prompt prin donarea tuturor obiectelor din metale nobile salvând economia și țara. Localitățile rurale din Coreea de Sud, astăzi, se află în condiții egale cu cele urbane. Astfel, toată populația s-a unit, salvând țara, iar după produsul intern brut, Coreea de Sud ocupă astăzi locul 18 în lume și depășește cu mult bugetul Rusiei. Cu ce suntem noi, cei din Republica Moldova, mai inferiori? Răspunsul este unul, prin incapacitatea și frica de a ne realiza, evidenția și promova în mod autonom. Salvarea noastră este în mâinile noastre. Important e să avem încredere în noi înșine, să învățăm pe greșelile proprii și ale celor din jur, inclusiv, greșelile comise de oponenți.

În același timp, China, marea forță economică a lumii, e țara în care fiecare al zecelea trăiește în condiții de sărăcie și astăzi, este capabil la orice muncă, pe teritoriul Republicii Moldova sau Europa cu un salariu de 100, 150 dolari lunar. De aici și contradicția – cu cât țara devine mai bogată cu atât în această țară se nasc mai puțin copii, iar civilizația în cauză este pe cale de dispariție. Societatea creată cu scopul de a aduce maxim de noblețe, libertăți și satisfacții, pregătește anticipat sfârșitul ei.

Emigrarea în masă a populației din Republica Moldova spre Spania, Portugalia, Italia și alte state este un proces normal și firesc, după cum italienii au emigrat în masă până la 1914 și imediat după 1944. Tot așa, astăzi italienii, portughezii, spaniolii emigrează spre țările nordice. Sau, 60% din populația Greciei au emigrat și muncesc peste hotare păstrând relații în calitate de cetățeni eleni cu Patria – Mamă. Un alt exemplu: circa 20 mln. de sirieni locuiesc în Siria, iar o bună parte din aceștia locuiesc și muncesc peste hotare. **Exemple de felul acesta sunt multe, important este ca țara –mamă să nu-și permită să abandoneze copiii, iar aceștia fiind peste mări și țări, să fie capabili pentru menținerea relațiilor cu țara de origine.** În contextul turbulențelor demografice create în Europa, suntem în pragul compensării acestui deficit prin chinezi, arabi, africani, și latino-americani. Este o probabilitate mare ca în viitorul apropiat aceste civilizații să domine lumea, în special Europa.

Forța de muncă în mișcare

Pentru a face față cererii din ce în ce mai mari de forță de muncă, angajatorii au început să accepte forța de muncă ce provine din regiuni în care oamenii aveau slujbe sub nivelul pregătirilor, sau proveneau din agricultură ori din industriile de casă. Creșterea și expansiunea ulterioară a capitalismului evocă dislocări masive ale populațiilor urbane pe măsură ce oamenii își deplasau forța de muncă și resursele din zone în care nu aveau cu ce se ocupa către zone noi

de acumulare. Aceasta nu înseamnă că mișcările populației se produc întotdeauna ca răspuns la creșterea și diminuarea de cerere. Forța de muncă este deseori dependentă de constrângere, iar guvernele nu doresc întotdeauna să permită supușilor lor să emigreze. Câteodată mișcările de populație preced și nu urmează o creștere în activitatea economică, numărul sporit de lucrători făcând să scadă salariile și favorizând investițiile. Cu toate acestea, capitalismul a găsit în general lucrători atunci și acolo unde a fost nevoie de ei, iar migrațiunea a purtat forța de muncă către piața pe tot globul.

Atunci când se discută subiectul migrației, de obicei se face deosebire între migrația internă și cea internațională sau se pune în opoziție fluxul de populație intracontinental cu cel intercontinental. Mișcările de mari întinderi fizice sau peste frontiere demarcate politic, creează probleme speciale de logistică și comunicare, atât pentru migrați cât și pentru populațiile care îi primesc. Însă mărimea distanței sociale și culturale dintre origine și destinație nu este determinată de distanța fizică sau de granițele politice. Nu ar trebui să anticipăm gradul de înstrăinare la care este supus imigrantul prin aplicarea unei măsuri de apreciere a identității naționale. Sec XIX a fost în Europa un secol de constituire a națiunilor – un secol de integrare economică și politică, de standardizare lingvistică și de impunere și răspândire a modelelor culturale hegemonice. Aceste procese fuseseră puse în mișcare la începutul secolului dar nu își parcurseră ciclul. Locuitorii aceleiași formațiuni statale – naționale încă nu erau adeseori împărțiți prin bariere de neînțelegere lingvistică și culturală. Aceste bariere între oraș și provincie, între clase și regiuni, nu se deosebeau de cele cu care se confruntă imigrantul în cadrul mișcării externe sau intercontinentale.

Este o greșeală să-l considerăm pe imigrant drept purtătorul și protagonistul unei culturi integrate omogen, pe care o păstrează sau la care renunță complet. Am aflat suficient de multe lucruri despre modelele culturale pentru a ști că ele sunt deseori contradictorii din punct de vedere intern, și în același timp capabil să se combine cu modele extrase din alte culturi. Nu e mai dificil pentru un zulus sau un hawaian să-și uite cultura decât pentru un pomeranian sau un chinez din Fukien. Ce-i semnificativ pentru imigrant, este poziția în care el este pus în relație cu alte grupuri la venire. Această plasare stabilește pe care din resursele sale interioare le poate folosi și pe care din acele noi le poate dobândi. Dar ce se întâmplă cu moldovenii și românii, în general? După un anumit timp, mulți din ei pierd din conștiința națională, sunt asimilați de cultura țărilor în care s-au integrat. De altfel, aceasta nu este propriu doar pentru neamul românesc, însă pentru toate popoarele care în trecut au fost dominate. S-a creat un genofond cu o mentalitate puțin favorabilă păstrării culturii și demnității naționale. În acest sens, este foarte important ca cei aflați la conducerea țării să țină cont de această realitate.

Poziția imigrantului este determinată nu atât de către imigrantul respectiv sau de cultura sa, cât de structura situației în care se află. În societatea contemporană această structură este creată de relațiile dintre capital și forțele de muncă în funcționarea ei spațială și temporală, adică structura pieții forței de muncă. Oamenii se pot muta din motive religioase, politice, ecologice sau de altă natură. Dar migrațiile din sec. XX începutul sec. XXI sunt în mare măsură migrații ale forței de muncă. Desigur, aceste migrații ale forței de muncă duceau cu ele editori de ziare pentru a publica gazete pentru minerii polonezi sau muncitori germani din industria metalurgică, vânzători, care să le furnizeze celorlalți imigranți paste făinoase și fasole, specialiști în religie, care să aibă grijă de sufletele creștine sau de alte confesiuni. Fiecare migrațiune implică transferul către o nouă locație geografică nu numai a forței de muncă, ci totodată a serviciilor și resurselor. Fiecare val migrator generează, la rândul lui un furnizor de servicii la punctul de sosire, indiferent dacă aceștia erau agenți ai forței de muncă, avocați sau cântăreți la instrumente de percuție. În această ordine de idei, este important ca autoritățile publice centrale de la Chișinău, să facă tot posibilul pentru a menține și dezvolta relațiile cu emigranții săi, prin diverse căi și modalități.

Europa și Republica Moldova au cunoscut mai multe valuri de migrație specifice epocii. Astfel, în epoca capitalismului se evidențiază trei valuri de migrație. Fiecare dintre ele constituind un răspuns la schimbările critice în privința cererii forței de muncă, fiecare creând

noi pături și clase sociale. Republica Moldova, de la 1711 până în prezent a cunoscut șase valuri de migrație. Primul val a fost cauzat de războiul ruso-turc și retragerea lui Dimitrii Cantemir spre Rusia, al doilea - începutul sec.XX, ca urmare a reformei economice a lui Stolîpin. Migrația din Moldova a fost orientată spre Caucazul de Nord, Extremul Orient și Regiunea Arhanghelsk din Rusia, cât și America Latină, Brazilia și Argentina. Al treilea val- migrația forțată în Siberia și Asia Mijlocie sub formă de exilare politică, al patrulea val - migrația tineretului preocupat de deștelenirea pământurilor, al cincilea val – migrația orientată spre construcția magistralei Baikal Amur, combinatului siderurgic de la Norilsk și alte obiective economice din Extremul Orient și al șaselea val – migrația de muncă după colapsul sovietic și distrugerea complexului militar-industrial și respectiv a infrastructurii socialiste și plecarea generațiilor de moldoveni peste mări și țări, în special țările latine, Grecia, Rusia, cât și peste ocean Australia și Canada, în căutarea unui loc de muncă. În alte cazuri emigrația era întreprinsă de întreaga familie.

Se estimează, că 50 mln. de oameni au plecat pentru totdeauna din Europa între 1800-1914. Cea mai importantă destinație a acestei mișcări au constituit-o Statele Unite, care între 1820 și 1915 au absorbit aproximativ 32 mln. de emigranți, majoritatea de origine europeană. Numai din Italia în a doua jumătate a sec XIX și până la 1914 au emigrat în special în Brazilia și Argentina circa 5 mln. de italieni *cu preponderență* din sudul peninsulei Apenine. Această afluență de oameni au oferit forță de muncă și a stat la baza industrializării Statelor Unite, dezvoltării economice a Braziliei și Argentinei cât și altor state tropicale.

Industrializarea societății i-a purtat pe lucrători pe bază de contract, de diverse origini, spre minele și plantațiile în extindere de la tropice. Acest flux reprezintă mai multe evoluții, cum ar fi înființarea unei forțe de muncă migratoare pentru minele din Africa de Sud, dezvoltarea comerțului cu forță de muncă indiană sau chineză pe contract și migrația sprijinită a lucrătorilor italieni către regiunile din Brazilia de cultivare a cafelei. Aceste mișcări nu numai că au pus bazele unei creșteri semnificativ tropicale, ci au jucat în același timp un rol important în crearea unei infrastructuri de transport și comunicare, condiții ale unei accelerări a dezvoltării societății.

Evoluția proceselor de migrare ne convinge tot mai mult de faptul că Europa nu poate stopa imigrația și împiedica străinilor obținerea unor locuri de muncă. Politica promovată de Consiliul Europei, ONU și alte organisme internaționale în sensul promovării procesului de europeanizare și globalizare, stimulează migrația popoarelor. Astăzi migrația umană din țară în țară, continent spre continent, reprezintă acest fenomen ca un proces în masă și poate fi calificat drept cea de-a doua ediție a marii migrații a popoarelor. Spunem așa, deoarece în iureșul acestui proces nu este antrenată doar Europa și Republica Moldova, ci întreaga comunitate mondială. Am menționat în general fenomenele supuse migrației ca cele mai pronunțate, dar n-am menționat migrația contemporană a chinezilor, indienilor și indonezienilor spre Africa, țările arabe, America Centrală și de Nord și chiar vice-versa. În ultimul timp a început procesul de emigrare a specialiștilor în materie de tehnologii informaționale și nano-tehnologii spre Coreea de Sud, China și Japonia. Prin urmare, acest fenomen a căpătat o amploare globală, drept urmare a dezvoltării rapide a societăților cu o economie avansată.

Migrația este percepută diferit, în diverse țări ale lumii. Astfel, în Statele Unite ale Americii, stat constituit cu preponderență din imigranți, străinii nu sunt discriminați decât prin intermediul anumitor acte emise la nivel federal în scopul de a reglementa acest fenomen. În Europa, națiunile sunt omogene. În etnologia juridică a acestora nu întâlnești anumite elemente care ar periclita asimilarea imigranților. Astăzi, în Europa, apariția oamenilor de altă rasă, cu alte tradiții, de altă credință, produc neliniște și îngrijorări. După prăbușirea Uniunii Sovietice, Iugoslaviei și Cehoslovaciei, au apărut 23 de state independente. Tendințele separatiste iau amploare în Rusia, Italia, Scoția, Țara Galilor, Corsica, provincia spaniolă Baska și Belgia. Peste tot apar partide anti-imigraționiste. Guvernele statelor europene urmăresc cu atenție sporită efectele migrației. Europeanii sunt mai stresați de fenomenele migraționiste în comparație cu americanii. În majoritatea țărilor europene, au apărut edificii culturale și confesionale musulmane, inclusiv în Republica Moldova. Proces invers, adică de deschidere a unităților culturale și confesionale, creștine în lumea musulmană și orientarea în ansamblu, nu sunt

înregistrate. Europeanii, dominați de idealurile europenizării și globalizării depun eforturi întru depășirea acestor obstacole psihologice, profesionale, politice, juridice și de alt gen, fiind conștienți de sacrificarea civilizației europene întru crearea unei lumi mai bune și mai drepte pentru urmașii noștri. De aceea frământările anti-migraționiste constituie doar reminiscențe a unui proces ascendent și ireversibil.

Într-o situație demografică catastrofală se află statul european Rusia. Nici un alt stat de pe glob nu se află într-o situație grea ca cea a Rusiei. Către anul 2050, populația Rusiei va scădea de la 147 mln la 114 mln. de oameni. Rușii scad numeric în proporție geometrică de la Ural până la Sahalin, în timp ce populația Chinei, în pofida restricțiilor supuse procesului de natalitate, se va afla în creștere continuă. Deja astăzi, bărbații chinezi de vârsta căsătoriei sunt în număr de 40 mln. mai mare decât femeile. Rusia are pentru ce să fie îngrijorată: după prăbușirea Uniunii Sovietice, teritoriul Rusiei depășește de 2 ori teritoriul Chinei. De altfel, 75% din teritoriul Rusiei este plasat de la Ural spre Orient cu o populație de doar 8 mln. de ruși. O mână de oameni populează jumătate de nord a celui mai mare continent de pe pământ, care depășește după teritoriu Statele Unite ale Americi și care este îmbibat cu petrol, metale nobile și alte bogății subterane.

După colapsul Uniunii Sovietice, Rusia a retrocedat kirghizilor, cazahilor, uzbekilor, turkmenilor și tadjikilor, teritoriile alipite. China încearcă să utilizeze geopolitic aceste teritorii. Rusia este afectată de același sindrom european - tentativa inversă de dominare demografică a fostelor colonii în raport cu metropoliile. Astăzi, pentru Rusia apare o problemă demografică stringentă, parvenită de la fostele republici sovietice amplasate la hotarele de sud – Kazahstan, Uzbekistan, Tadjikistan, Cîrgîstan și Turkmenistan. Un anumit pericol parvine și din partea Afganistanului. În timp ce Moscova promovează politica de restabilire a influenței în această regiune, popoarele din țările sus –menționate nu numai demografic, dar și politic visează la o eventuală dominație asupra foștilor stăpâni de religie creștină. Aliatul Rusiei din Caucaz, Armenia creștină, deja este asociată la „națiunile în curs de dispariție”. De altfel, din acest grup de rând cu Rusia, fac parte Lituania, Bulgaria și Spania – țări cu cel mai mic procent de natalitate.

Cu atât mai mult. Către anul 2025 populația Iranului se va egala cu populația Rusiei. Iranul deja se implică în problemele interne ale fostei Republici Sovietice Azerbaidjan. Or, constatăm, că spre finele sec.XXI, Moscova va pleca din Asia, iar chinezii și lumea din teritoriile islamice, până nu demult dominate de țarul Rusiei și comisarii sovietici, vor invada aceste pământuri. Academia de Științe a Rusiei deja avertizează despre o eventuală catastrofă demografică din această zonă a lumii.

Europa în fața dilemei: a fi sau a nu fi?

Până nu demult, marile națiuni europene, care au jertfit pe câmpul de bătălie sute de milioane de soldați, astăzi aceste state au un efectiv militar aproape egal cu formațiunile structurilor polițienești. Războiul din Iugoslavia purtat de europeni, a demonstrat capacitatea forțelor armate engleze și franceze. Nu întâmplător aceștia s-au adresat după ajutor americanilor. În caz contrar ar fi fost înfrânți de sârbi.

Tentativa unor lideri politici din Europa de a hotărî soarta țării pe care o reprezintă sau a Uniunii Europene, fără sprijinul Statelor Unite ale Americii, este lipsită de logică. Doar împreună cu Statele Unite ale Americii, Europa poate interveni și redresa nu doar probleme politice dar și cele abordate - problema migrației mondiale. În acest sens, Republica Moldova nu face excepție. În pofida oponentilor, Europa împreună cu Rusia și Republica Moldova nu au alt viitor decât o eventuală unire și coexistență pașnică, spre binele Bătrânului Continent.

În contextul turbulențelor demografice, epoca de aur a Europei a devenit istorie. Fenomenele migraționiste au transformat foarte puternic componența etnică a Bătrânului Continent și sunt în continuă transformare. Mai devreme sau mai târziu, europeanii vor fi

„paralizați”. Pe măsură ce populația statelor europene devine tot mai mult „arabizată”, și „islamizată”, paralizația poate să fie chinuitoare și de lungă durată.

Să revenim iarăși la un exemplu. De la mijlocul sec. XIX până la primul război mondial politica americană în raport cu Imperiul Britanic, a evoluat în funcție de statutul irlandezilor, votul cărora era hotărâtor în astfel de state ca New York –ul. Prin urmare, reducerea numărului de populație și căderea natalității în Europa nu va mai provoca interes de deplasare a tinerilor militari europeni în zonele cu acțiuni militare active, dacă acestea nu ar prezenta un pericol pentru hotarele noastre. Și toate acestea se vor produce din simplul considerent că Europa a luat decizia de a se opri la nivelul **Dolce Vita**.

Viitorul Uniunii Europene este cam același pe care l-a avut Imperiul Roman. „Obiceiurile urâte”, corupția și degradarea morală au nimicuit Imperiul Roman. Privită în spațiu și în timp, democratizarea excesivă a societății, liberalizarea, socializarea și alte fenomene foarte avansate pentru civilizația europeană, în condițiile plasării la extremitățile hotarelor a unor civilizații care n-au atins acest înalt grad de dezvoltare, va evolua inevitabil la modificări radicale a civilizației europene, culturii, spiritualității și întregii suprastructuri, în detrimentul noilor condiții produse în urma asimilării popoarelor din alte etnii și civilizații. În acest context, Europa care promovează politica de limitare a natalității, este sortită să mențină și să dezvolte relații foarte bune cu Statele Unite ale Americii. În viitorul apropiat, doar Statele Unite ale Americii ar putea apăra interesele Uniunii Europene și modera planic procesul ireversibil de transformare demografică a Europei.

Națiunile în sec XIX și la începutul secolului XXI

În înțelesul clasic, **națiunea** – constituie comunitatea stabilă de oameni, istoricește constituită ca stat, apărută în baza unității de limbă, teritoriu, viață economică și factură psihică, care se manifestă în particularități specifice culturii naționale și în conștiința originii și istoriei comune. Majoritatea națiunilor de pe mapamond s-au constituit în sec XIX – prima jumătate a sec XX. Astăzi, situația s-a schimbat considerabil. Dacă e să luăm Republica Moldova, foarte mulți din locuitorii ei părăsesc țara și se așează cu traiul peste hotare. Nu este nimic deosebit spre comparație, populația Chinei prospere, altor state migrează spre America, Africa spre Europa și Asia, și viceversa, America spre China, Coreea de Sud, Japonia, și în același timp, chinezii migrează masiv spre Rusia de la Ural până la Sahalin și Europa. Majoritatea migranților care părăsesc locurile natale sunt oameni destoinici și nicidecum criminali sau elemente declasate, precum cei care au început să colonizeze Australia și America de Nord în sec. XVIII. Migranții sunt în căutarea unei vieți mai bune, tot așa cum și străbunii noștri au migrat în timpurile antice, medievale și moderne. Acest fenomen constituie un proces uman, logic, care rezidă din modificările și transformările societăților și statelor lumii. Spre exemplu, Grecia pe întreg parcursul istoriei sale, dintotdeauna mai mult de jumătate din populația țării se află peste hotare, activând și păstrând relațiile cu Patria Mamă. O situație similară este întâlnită în Siria și alte state. Descendenții acestor popoare, astăzi, creează și promovează țara în care locuiesc dar nu pierd conștiința națională și relațiile cu Patria Mamă.

Migranții, deplasându-se în căutarea unui loc de muncă mai bun, se supun țărilor în care au venit ca migranți, contribuie plenar la impulsivitatea conținutului și calității vieții în țara în care au venit. Majoritatea din ei iubesc țara nouă ca și țara-mamă. Creșterea masivă a numărului migranților de altă cultură, limbă de comunicare, mod de viață și spiritualitate, îmbogățesc și impulsionează calitatea multidimensională a națiunii primitoare cu calități noi. Astfel, națiunea în sensul clasic, cunoscută în perioada de constituire, devine calitativ transformată în Epoca Contemporană.

Națiunea primitoare, încetează astăzi de a mai comunica doar în limba din perioada de constituire. La nivel de comunicare inter-etnică, națiunea transformată poartă un caracter multilingv, deși limba de stat rămâne limba națiunii de la fondare. Țările creștine au încetat să mai rămână mono-confesionale, dar se transformă în state multi-confesionale. De aceea, devine

foarte dificil de a păstra identitatea națiunii. Națiunea în transformare, provoacă și conflicte locale. Spre exemplu, în Statele Unite ale Americii este foarte complicat de redat o istorie integră, valori naționale comune, istoria comună cu eroi comuni. Ceea ce pentru majoritatea americanilor constituie un trecut eroic, pentru alții, un trecut puțin plăcut. Toată lumea civilizată apreciază rolul deosebit pe care l-a avut C. Columb, D. Washington, T. Jefferson, A. Lincoln, și alți eroi naționali ai Statelor Unite ale Americii, pe când altă parte a populației este de altă părere privitor la locul pe care l-au jucat acești titani în istoria Americii. Tot așa și în Republica Moldova, sunt apreciate diferit valorile istorice, culturale, lingvistice, spirituale de către populația băștinașă și minoritățile etnice apărute aici în ultimii 150 de ani.

Concluzii:

1. Procesul demografic la nivel de național, european și intercontinental, înregistrat la sfârșitul sec. XX începutul sec. XXI, constituie un fenomen natural și rezidă din transformările economice, sociale, politice și juridice prin care trece Republica Moldova, Europa și Comunitatea mondială.
2. Autoritățile din Republica Moldova urmează să țină cont de aceste transformări. Executivul trebuie să adopte hotărâri în corespundere cu politica promovată de Uniunea Europeană, deficitul forțelor de muncă pe piața națională trebuie să fie compensat prin posibilitatea de antrenare în economia națională a forțelor de muncă ieftine de peste hotare în strânsă colaborare cu guvernele statelor de origine a forțelor de muncă.
3. În contextul turbulențelor demografice profunde, legislativul urmează să adopte legi, iar executivul hotărâri, întru perfecționarea relațiilor strânse cu emigranții din Republica Moldova și imigranții veniți în Republica Moldova, conform normelor de drept internațional.
4. Legislativul urmează să promoveze legi și norme de drept orientând societatea nu doar la politica unei societăți de consumatori, dar și de producători ai bunurilor materiale și spirituale, capabili să se integreze plenar în procesul de europenizare și mondializare.
5. Reieșind din contextul ireversibilității procesului de migrație, este important ca autoritățile publice centrale să adopte acte și hotărâri, să pregătească treptat societatea pentru conștientizarea acestor transformări, să renunțe la politica greșită de parazitare socială a societății și să continue consolidarea temelii unei societăți mai bune pentru urmașii noștri.
6. Întru îndeplinirea acestor idealuri, este foarte important să fie căutat un consens politic, pentru ca toate forțele politice de la guvernare și opoziția să făurească prezentul și viitorul pentru copiii, nepoții și nepoții nepoților noștri.

Surse de informare:

1. **Population Prospects : The 2000 Revision, Highlihts (februarie 2001); „Replacement Migration: Is It a solution to Declining and Ageing Populations” (martie 2000) și „World Population Prospects: The 1998 Revisions, Vol 1. Alte surse sunt preluate din almanahul „New York Times” din 2001.**
2. **Population Division. World Population Prospects, 2000;**
3. **Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat, Replacement Migration, 2000;**
4. **Alte surse de informare preluate din Internet.**

Andrei GALBEN, Rector ULIM

